

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık Politikaları ve Yönetimi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'nın da direktörüdür.

Amerikan halkının silahlanması

Kitlesel şiddet Amerikan kültürüne derinden yerleşmiş bir olgu. Amerika'nın Avrupalı kurucuları iki yüzyıl boyunca Amerika'daki yerleşik halka soykırım uyguladı ve öyle derin bir köle ekonomisi kurdular ki sadece çok yıkıcı bir sivil savaşla sonlanabildi.

Las Vegas saldırısı ve sonrası tam bir Amerikan işi. Dengesiz biri, nerdeyse iki düzine saldırı silahını alıp bir otelin 32. katındaki odasından konserdeki kitleye ölüm saçıyor, sonrasında da intihar ediyor. Tepki olarak da bireysel silahsızlanma karşıtları ve silah tutkunları arasında her zamanki gibi kültür savaşları baştan başlıyor...

Yine de tek bir doğru üzerinde fikir birliği var: "Hiçbir şey değişmeyecek gibi." Saldırı sonrasında yürek yakan cenazelerin yayınlanmasının ardından Amerika'da hayat bir sonraki katliama kadar devam edecek.

Kitlesel şiddet Amerikan kültürüne derinden yerleşmiş bir olgu. Amerika'nın Avrupalı kurucuları iki yüzyıl boyunca Amerika'daki yerleşik halka soykırım uyguladı ve öyle derin bir köle ekonomisi kurdular ki sadece çok yıkıcı bir sivil savaşla sonlanabildi. Hemen hemen tüm diğer ülkelerde, Çarlık Rusyası'nda bile kölelik ve serflik ya bir hüküm ya da bir yasa ile sonlandırıldı, dört yıl süren kanlı bir iç savaş çıkmadı. Kölelik bittiğinde ise Amerika bir yüzyıl boyunca sürecek bir ırk ayrım sistemi kurdu ve uyguladı.

Bugüne kadar Amerika'nın cinayet ve tutukluluk oranları Avrupa'nınkinden her zaman birkaç kat daha yüksek oldu. Her yıl birkaç silahlı saldırı gerçekleşiyor ki bu ülke yurt dışında bitmeyecek gibi duran birçok savaş da dahil. Kısacası Amerika geçmişi ve bugünü ırkçılık, etnik şovenizm ve kitlesel şiddete başvurma gerçeğiyle dolu bir ülkedir.

Saldırı silahları yasaklanmalı

Las Vegas saldırısı da saldırı silahlarının yasaklanması gerektiğini bir kez daha net göstermiştir. ABD'de Eylül 1994-Eylül 2004 tarihleri arasında böyle bir yasak uygulanmış olması bu tür saldırıların sınırlı kalmasına yardımcı olmuştu. Ama Kongre silah

Las Vegas saldırısı, bu silahların yasaklanması gerektiğini bir kez daha net göstermiştir. ABD'de Eylül 1994-Eylül 2004 tarihleri arasında böyle bir yasak uygulanmış olması bu tür saldırıların sınırlı kalmasına yardımcı olmuştu. Ama Kongre silah tutkunlarının yoğun lobi çalışmaları yüzünden yasayı yenileyemedi.

tutkunlarının yoğun lobi çalışmaları yüzünden yasayı yenileyemedi. Ve yakın bir zamanda bu yasağın federal seviyede tekrar uygulanması muhtemel görünmüyor.

Las Vegas saldırganının da kullandığı 'bump stock' yani yarı otomatik tüfekleri tam otomatik olarak kullanmayı sağlayan aksesuarın yasaklanması mümkün görünüyor, fakat federal seviyede bundan biraz daha fazla bir şey yapılmasına ihtiyaç var.

Ekonomiye olan etkisi

Avustralya 1996'da saldırı silahlarının satışını yasakladığında kitlesel silahlı saldırılar birden durmuştu. Amerika'nın silah tutkunları bu kanıtları tamamen reddediyor. Las Vegas'taki gibi saldırılar ise sadece bu tehlikeli dünyada tek gerçek savunmalarının ateşli silahlarla olabileceğine dair inançlarının güçlenmesine yarıyor. Yeni yapılan çok ilginç bir ankete göre silahlara ilgi özellikle Başkan Donald Trump'ı en çok destekleyen bölgelerle aynı demografiye sahip Güney ve Orta Batı kırsal ve varoş kesimlerinden daha az eğitimli Cumhuriyetçi erkeklerde özellikle daha yoğun.

Ülkedeki derin ideolojik bölünmelere rağmen hala bir umut var. ABD Anayasası'na göre eyaletler saldırı silahlarını yasaklama ve ateşli silahlarla ilgili düzenlemeler getirme yetkisine sahip. Yine de el silahlarını ve tüfekleri doğrudan yasaklayamıyorlar çünkü Yargıtay anayasanın ikinci ek maddesindeki "silahlanma hakkı" buna izin vermiyor. Benim kendi eyaletim New York'ta diğer birkaç eyaletle birlikte zaten saldırı silahlarını yasaklanmış durumda. Washington'da kazanılamayacak bir savaş vermektense çok daha fazla eyaleti kendi yasaklarını çıkartmaya teşvik etmek daha fazla umut vadediyor.

Bunu yapan eyaletlerde toplu silah saldırı oranları daha düşük olacak, vatandaşlar daha güvende olacak ve ekonomileri daha canlı olacaktır. Las Vegas'ta gerçekleşen son katliamın travmasının dışında bir de turizm ve konferansların olumsuz etkilenmesinin acısını çekecek; en azından Nevada saldırı silahlarını yasaklayana ve ziyaretçilerin güvenliğini garanti edebilene kadar.

Bugün Amerika'da sadece kırmızı (muhafazakar) ve mavi (progresif) eyaletler yok, bir de fiilen kırmızı ve mavi ülkeler var; Farklı kültürleri, siyaseti, şivesi, ekonomisi ve farklı özgürlük fikirleri olan farklı bölgeler. New York kentinde özgürlük şehrin kaldırımlarını ve parklarını paylaştıkları binlerce yabancının sıradan bir günde öldürücü silahlar taşıyor olmasından korkmamak anlamına geliyor. Teksas veya Las Vegas'ta ise özgürlük nereye isterseniz güvendiğiniz ateşli silahı yanınızda taşıyabilme rahatlığı…

Artık kırmızı ve mavi eyaletleri kendi hallerine bırakmanın zamanı geldi. Eyaletler arasındaki bağların daha gevşek hale gelmesi için dostane ve sınırlı bir değişiklik için yeni bir iç savaş yaşamamıza gerek yok. Bu noktada muhafazakarlar haklı. Federal hükümetin yetkileri azaltılmalı ve güçler ayrılığı ve temel haklar konusundaki anayasal sınırlara tabi kalacak şekilde eyaletlere hem daha fazla gelir hem de daha fazla düzenleme yetkisi verilmeli. Böylece kültür çatışmasının iki tarafındakiler de diğerine zorla kendi istediklerini yaptırmaktansa kendi nihai isteklerine biraz daha yaklaşmış olurlar.

Ulusal seviyede bir eylem

Benim yaşadığım New York eyaleti böyle çok sıkı olmayan bir federasyon olsa zenginleşir. Kendi düzenlemelerini sıkılaştırma yetkisi için verilen manevra alanını kullanır ve şu anda federal hükümete ödenen vergi tasarruflarıyla sosyal hizmetlerini iyileştirirdi. Ve daha zayıf bir federal hükümet Ortadoğu'da ABD kaynaklı daha az savaş olacağı anlamına gelir.

Bir noktada ABD de federal bir silah kontrol yasası çıkartmak zorunda kalacak. Daha fazla milletvekili kendi hayatlarının da tehlikede olduğunu fark ettikçe ki maalesef öyle sonunda ulusal seviyede bir eylem görebiliriz. Son on yılda Kongre'nin iki üyesi (2011'de Gabrielle Giffords ve bu yıl başlarında Steve Scalise) silahla vurularak öldürüldü bile. Şimdilik Kongre üyeleri çılgın silahlı adamlar ve silah yanlısı lobiciler arasında çapraz ateşte kalmaya devam edecek. Bu korkunç ama maalesef gerçek.

Trump Amerikası'nda silah şiddeti ve istikrarsızlık her gün dürtülen durumlar. Hızla ulusal seviyede bir çözüm uygulanması ideal olanı tabii ki fakat bu gerçekleşene kadar ABD eyaletleri kendileri için silahsız 'akıl sağlığına' teşvik edilmeli.

Telif hakkı: Project Syndicate, 2017. **www.project-syndicate.org**